

Regula honestatis moralis seu tractatus theologicus tripartitus de regula moraliter agendi

In Duos Item Libros Dividitur: In priori potissima fundamenta, & principia moderni Probabilismi intrinseca exactè, & accuratè examinata multipliciter evertuntur, & non esse verè principia, ... In posteriori verò eundem cum modernis Decretis Pontificiis multiplici argumento ... ubi multa de ultimi ...

Camargo, Ignacio de

[S.l.], 1702

Articulus II. Duo insuper prænota[n]da.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94767](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94767)

subdubia, atque adeò non satis firma, neque sufficiens ad practicè operandum.

ARTICULUS II.

Duo insuper prænotanda.

17. **P**ræterea notandum adhuc est, & distinctiùs præsupponendum, probabilitatem conscientiae (id est, propriam opinionum moralium, quæque sufficiens sit ad conscientiam ritè formandam) strictiùs hic usurpandam esse, quàm ut confundi debeat, aut possit cum alia probabilitate, quæ generaliter dari solet omnibus opinionibus non prohibitis, sive moralibus, sive non moralibus, ratione cujus edi possunt in lucem impunè, ac sine impedimento, quamvis nec solidum fundamentum habeant, nec prudentem assensum communiter mereri censeantur. Hanc probabilitatem (quæ, si placeat, vocari potest communis, seu transcendentalis probabilitas impunitatis, vulgaris, & secundùm dici), etiam dum cadit in opiniones morales, esse ex formali conceptu suo longè diversam à probabilitate conscientiae, ex eo manifestè patet, quòd nulla moralis opinio potest dici probabilis pro conscientia formanda, nisi quæ solido fundamento nitatur, & prudentem assensum mereri valeat, ut omnes unanimiter fatentur.

18. Nihilominus P. Terillus, ut P. Elizalde argumentis occurreret, latè contra ipsum contendit, nullam omninò esse probabilitatem opinionibus dari solitam, quæ sit diversa à probabilitate conscientiae, nisi ut summum de materiali, seu ratione tantùm materiæ non spectantis ad lineam moris: quia nullus, inquit, aliquam opinionem, sive de linea moris, sive de alia, censet, aut dicit aliquando probabilem, nisi, quam judicat esse innixam fundamento magni momenti, ob quod assensum verè prudentem, probabilemque mereatur.

19. Sed enim difficillimam provinciam, immò verò incredibilem, Terillus suscipit, in qua tot ferè contrarios habeat, quot habet libros orbis litterarius. Profectò, qui Censorum librorum edendorum, seu Revisorum munere funguntur, doctrinis omnibus, & opinionibus, quæ in libris sic revisis continentur, aliquam tribuunt probabilitatem, cum illas omnes de facto approbent, & sua subscriptione confirmant. Quis verò dicat, illos, aut censere, aut testificari, nullam omninò esse propositionem in libris, quos sic revident, & approbant, quæ prudentem assensum non mereatur? Dicit quidem Terillus: sed paucos credo inveniat, qui sibi credant, nisi fuerint ex illis, qui nihil non credendum Terillum posse loqui crediderint. Cum similibus autem stultum foret velle còtendere.

20. Rursus ex terminis, opinabile, probabile aliquomodo est; nam quidquid intellectus opinatur, per actualem assensum approbat: ut enim optimè Augustinus aiebat, *Quis enim id, quod credit, non probat, aut quomodo est illud, quod sequuntur, si non probatur, probabile?* At non omne opinabile, etiam in linea moris, sufficit ad honestè operandum; aliàs sufficeret quicumque error, quod erroneum foret asserere.

21. Ulteriùs in quæstionibus Scholasticis, seu Philosophicis, seu Theologicis, multæ opiniones sunt; quas Auctores Scholæ unius evidenter existimant demonstrari contra alterius Scholæ Auctores: & nihilominus opiniones oppositas, quas ipsi judicant evidenter falsas, & destitutas solido fundamento, non renuunt appellare probabiles; quod obvium est, ac certius, quàm ut exemplis egeat ostendi.

22. Præterea quid frequentius apud Auctores, quàm plures opiniones morales appellare probabiles speculativè, practicè verò omninò improbabiles; vel affirmare expresse,

E scñ-

Terill. i. p.
de Regu.
mo. q. 6. &
26.

Aug. li. de
utilit. cred.
c. 11.

Sua. to. de
Fid. d. 21. f.
4. n. 20. &
21. & to. 3.
in 3. p. d. 6.
5. 1. & d. 21.
1. 3. ver. *Ad*
decretum, &
to. 5. de cen-
su. d. 7. f. 5. n.
12. Sanchez
li. 1. Sum. c.
2. n. 13. Fa-
gun. to. 2. in
Deca. li. 7.
c. 20. n. 5.
Ovie. in 1. 2.
tr. 8. cōtrov.
1. pu. 7. §. 3.
n. 109. &
alii plures.

sententiam aliquam probabilem esse, contrariam verò in praxi tenendam? Videantur in rem istam Doctor Eximius, Sanchez, Fagundez, Oviedo, & alii plures, locis ad marginem adnotatis.

23. Tandem omnis opinio tenuiter probabilis de linea moris, aliqua gaudet probabilitate, ut ex ipsis terminis constat. At talis probabilitas non sufficit pro formanda rectè conscientia, cum oppositum sit articulus tertius ab Innocentio XI. damnatus post editum Terilli librum.

Certum igitur est, aliquam esse probabilitatem opinionibus tribui solitam, quæ non materialiter tantum, sed formaliter etiam diversa sit a probabilitate conscientiæ, adeoque conatum Terilli vanum esse, ac inefficacem.

24. Hic jam conceptus proprius moralis probabilitatis exactè videbatur exponendus. Sed, cur id non præstemus, ut rationem reddamus. Notandum demùm, exactam opinionis probabilis definitionem, aut explicationem, pendere omninò ex resolutione hujus potissimæ controversiæ, ut ex dicendis liquidum fiet. Porro utriusque sententiæ Auctores opinionem probabilem exponunt juxta sua quique principia, quæ certè valdè inter se diversa, quin & extremè opposita sunt.

Terill. de
consc. pro-
ba. q. 2. n. 41.

25. Terillus sic definit opinionem probabilem, *judicium absolutum de aliquo objecto, sed incertum, nixum motivo prudenti, cui homo irreprehensibiliter assensum præbet*; in quam definitionem verbis paulò diversis omnes re ipsa Probabilistæ eunt. Illam Terillus ipse fusissimè suadet, & explicat, per centum ferè paginas, videlicet à quinta usque, ad secundam supra centesimam, adhibitis tot distinctionibus, conditionibus, notis, regulis, exceptionibus, ac præceptis, usque valde subtilibus, & ingeniosis, ut ars ista inveniendi opinionem verè probabilem, similima mihi videatur arti inveniendi

medium, quam Dialectici in Summulis tradere solent, & quam Sophista *pontem asinorum* per irrisionem appellavere. Et nihilominus (quis non miretur), cum veritas divinarum legum juxta Probabilistas sit inventu impossibilis moraliter, ac per se loquendo, adhuc per judicium probabile; hæc tamen probabilitas Recentiorum facillimò negotio inveniri potest, & debet, ad conscientiam rectè formandam, non per judicium merè probabile, sed omninò certum, & evidens. Mysterium hic procul dubio latet: sed revelabitur, Deo volente.

26. Istam Terilli definitionem, prout jacet, non gravantur recipere Auctores contrariæ sententiæ: sed quoad voces dumtaxat, nam res significata juxta ipsos prorsus diversa est, ut ex postea dicendis planum fiet. Nempè Terillus, & alii Recentiores per motivum prudens intelligunt rationem assentiendi, etiam communem utrique parti contradictionis, etiam parti minus probabili, & quæ operanti ipsi pro priori ad assensum non solum appareat indifferens ad veritatem, & falsitatem, verum etiam inspectis omnibus, magis derrata, & connexa cum falsitate; cum hoc enim cohæret juxta ipsos, quod motivum istius partis sit motivum magni momenti, habeatque qualitates, seu conditiones omnes, quæ requiruntur, ut sit ingens, & grave, potensque movere ad assensum absolutè prudentem, ac penitus irreprehensibilem.

27. At verò Auctores contrariæ sententiæ constanter negant, tale motivum in eventu proposito movere posse ad aliquem assensum, nedum ad assensum prudentem, & consequenter negant, illud esse probabile relatè ad intellectum, oppositum motivum perpendentem; nam quod ab intellectu probari per assensum non potest, neutiquam potest esse ipsi probabile, ut, vel ex ipsis terminis constat, & Augustinus nuper do-

cebat, ut rem de se exploratam, ac notam.

28. Opinio ergo verè probabilis secundum hos Auctores est illa tantum, quam intellectus probare potest per assensum directum innitentem motivo, quod, vel sit unice verosimile, taleque existimetur absque passione, & culpa, vel, si adsit ex opposito motivum alterum, sit, omnibus inspectis, absolute verosimilius, & quidem manifestè, atque perceptibiliter, ita ut exiguum fundet deceptionis formidinem, & quæ prudenter possit contemni juxta veram doctrinam, quam alibi trademus.

29. Hinc fit, ut ad præsentem controversiam (si congruè, atque legitime disputare velimus) nulla supponi debeat, aut possit exacta definitio opinionis probabilis. Ratio ex dictis est evidens: quia, nec supponi potest aliqua definitio communis, & ab utràque sententiâ abstrahens, cum nulla sit ejusmodi reipsa, sed unice quoad sonitum vocum: nec aliunde supponi potest alterius ex oppositis sententiis definitio determinata, aliàs illa sententia supponeretur, indeque quæstio fieret impossibilis, vel ridicula saltem, ac nugatoria. Præfens igitur controversia, ut disputari commodè possit, sub alio sensu debet institui, quem omnes admittamus, quique de se præscindat ab utraque sententia, & à particularibus utriusque partis principiis, ut jam expono.

ARTICULUS III.

Exponitur germanus quæstionis sensus.

30. **I**Taque, ut in præsentī rectè procedat disputatio nostra, & ne difficultatem tanti momenti, quæ clarè expediendam suscipimus, vocibus obvolvi contingat, abstrahendum omnino est, non solum ab utraque sententia, sed etiam ab exacta definitione opinionis probabilis proba-

bilitàte conscientiæ, quam juxta sua quisque principia ex propria sententia deducit, ut convincit discursus proximè factus.

31. Ubi obviter observa, quàm ineptè nonnulli in hac materia parum versati, & ne quæstionis quidem sensum callentes, sic arguere soleant: *licet sequi opinionem verè probabilem: sed opinio benigna minus probabilis verè est probabilis, ut ex terminis constat: ergo:* Et dum ipsis negatur Minor, stupent, & scandalizantur, quasi scilicet alter concedere deberet sine ulteriori aliqua probatione propositionem clarè continentem sententiam, quam refellit, & nihil aliud.

32. Sensus ergo legitimus, & expeditus quæstionis est, utrum ille, qui dubitat, an actio aliqua sit mala moraliter, seu prohibita per legem Dei, quia pro utraque parte novit esse rationes, & Doctores graves, ac pios sibi invicem repugnantes: & postquam sufficientem diligentiam adhibuit ad resolvendum dubium, inveniendamque veritatem; tandem inspectis omnibus fundamentis, tam à ratione, quàm ab auctoritate, & maturè consideratis, judicat esse verosimilius, talem actionem esse prohibitam, cò quòd fundamenta illius partis superent fundamenta partis oppositæ: an, inquam, iste nihilominus possit eam actionem licitè exequi?

33. Et præscindimus nunc à modo, quo conscientiam formare debeat: an suspendendo judicium omne circa objectum ipsum directum, an potius judicando directè, ex fundamentis, licet levioribus, actionem illam licitam esse, juxta duplicem viam statim exponendam, qua incedunt Recentiores Probabilistæ, & de qua mox distinctè, & accuratè sigillatim agendum est. Præscindimus similiter à qualitate fundamentorū, & à cæteris conditionibus, quæ concurrere debent ex ea parte juxta Auctores sententiæ affirmativæ, ut actio il-